Woede over 1115 uit huis geplaatste kinderen is volkomen misplaatst

Posted on 30 oktober 2021 by Arnout Jaspers

Het spatte van de voorpagina's af: volgens een telling van het CBS waren 1115 kinderen vanwege de toeslagenaffaire uit huis geplaatst. De volkswoede was net zo begrijpelijk als misplaatst.

Bij alle rampspoed die de naar schatting 26.000 gedupeerde 'toeslagengezinnen' al door de Belastingdienst was aangedaan, kwam nu nog het leed van 1115 door Jeugdzorg bevolen uithuisplaatsingen. Het idee dat van zoveel mensen die onterecht tot aan hun nek in de schulden zaten ook nog een kind werd afgenomen, maakte burgers witheet.

1115 'unieke gevallen'

In het klimaat dat rond de toeslagenaffaire is ontstaan, kan je van de doorsnee burger niet meer verwachten dat die een nuchtere analyse van de cijfers maakt. Maar dat geen journalist dat gedaan heeft, of heeft laten doen, mag je die beroepsgroep wel degelijk verwijten.

De cijfers over de periode 2015-2021 waren verzameld door het CBS, op verzoek van de Tweede Kamerleden Omtzigt, Leijten en Azarkan. Het CBS turfde in die zeven jaren de uithuisplaatsingen in de groep van zo'n 70.000 'toeslagenkinderen'. Dat waren er tussen de 420 en 560 per jaar, in totaal 3660 uithuisplaatsingen (dus gemiddeld 523 per jaar). Maar een uithuisplaatsing wordt per jaar geregistreerd en omdat menig kind langer dan een jaar uithuisgeplaatst blijft, komen die dubbel of nog vaker in deze telling voor. Na het opschonen van die dubbeltellingen bleven er 1115 'unieke gevallen' over.

Toeslagenouders zijn ook feilbaar

Deze 1115 kinderen worden zonder enige terughoudendheid gepresenteerd, ook door Pieter Omtzigt, als slachtoffers van de toeslagenaffaire. Maar waarom vraagt niemand zich af, hoeveel van die 1115 kinderen ook zonder de toeslagenaffaire in die zeven jaar uit huis geplaatst zouden zijn?

De toeslagenouders zijn inmiddels collectief heilig verklaard, maar zijn, net als de rest van de bevolking, ook gewoon feilbare mensen, met gezinnen waarin allerlei ellende voorkomt. Het is plausibel, dat ouders door de stress van de toeslagenellende kortere lontjes kregen, en mogelijk zaten kinderen meer thuis omdat er geen geld meer was voor sportclubs en uitjes. Dat kan soms de druppel zijn geweest die de emmer deed overlopen. Maar hoe vaak?

237 extra uit huis geplaatste toeslagenkinderen in zeven jaar

Weinig mensen beseffen, dat Nederland in Europa koploper is met uithuisplaatsingen: elk jaar plaatst de jeugdrechter maar liefst 20.000 van de 3,4 miljoen kinderen onder de 18 jaar uit huis, dus 1 op de 170.

Als de toeslagenaffaire geen enkele invloed had gehad, waren dus ook van de 70.000 toeslagenkinderen elk jaar 70.000/170 = 412 kinderen uit huis gezet. In feite waren het er 523 per jaar, dus er is in de periode 2015-2021 een overschot van 7 x (523 – 412) = 777 uithuisplaatsingen. Hoeveel unieke gevallen betrof dit? Als we aannemen dat in deze deelgroep de verhouding tussen uithuisplaatsingen en unieke gevallen hetzelfde was als in de hele groep (1115/3660 = 0,305), komen we op 0,305 x 777 = 237 extra uit huis geplaatste toeslagenkinderen in zeven jaar. Dat

is nog geen kwart van het aantal van 1115 dat van alle voorpagina's af spatte.

Vergelijking met controlegroep is noodzakelijk

Echter, dit is natuurlijk maar een berekening op de achterkant van een bierviltje. Om echt zicht te krijgen op de tol die de toeslagenaffaire geëist heeft, zou je het aantal uithuisplaatsingen bij toeslagenkinderen moeten vergelijken met dat aantal in een even grote controlegroep, die gematcht is op gezinssamenstelling en sociaal-economische positie.

Het lijkt nu wel of toeslagenkinderen een kwart vaker uit huis gezet werden, maar dat is ten opzichte van alle kinderen in Nederland. Toeslagenouders zijn bijvoorbeeld relatief arm (anders kregen ze geen toeslagen), en het zou niets verbazen als andere kinderen van relatief arme ouders ook vaker uit huis gezet worden. Ruzie in een overbevolkt flatje loopt allicht sneller uit de hand dan in een vrijstaand huis met ruime tuin.

Zak smartegeld wordt alweer klaargezet

De slotsom is, dat we zonder nader onderzoek gewoon niet weten of de toeslagenaffaire tot extra uithuisplaatsingen geleid heeft. De directeur van de Raad voor de Kinderbescherming zei in *Trouw* dat ze die indruk niet had. Schulden alleen zijn in ieder geval nooit een reden voor uithuisplaatsing.

Maar ondertussen wordt al weer een zak smartegeld klaargezet voor uithuisgeplaatste toeslagenkinderen.

Uithuisplaatsingen kunnen terecht zijn geweest

In alle verontwaardiging over die 'geroofde kinderen' – zoals het al gauw op Twitter heette – raakte ook volledig buiten beeld dat veel uithuisplaatsingen hoognodig zijn voor de veiligheid en geestelijke gezondheid van een kind. Zelfs als de toeslagenellende echt tot meer uithuisplaatsingen geleid heeft, kan dat nog steeds terecht, want in het belang van die kinderen, geweest zijn.

Fictief voorbeeld: als ouders door de fiscale ellende aan de drank raakten en hun kinderen begonnen te mishandelen, had Jeugdzorg die kinderen dan niet uit huis moeten plaatsen omdat de mishandeling de schuld van de Belastingdienst was? En

als zo'n terecht uithuisgeplaatst kind achteraf recht heeft op schadevergoeding, waarom hebben dan niet alle uithuisgeplaatste kinderen dat?

Politici en journalisten hebben gefaald

Hoe het verder gaat met die ophef over de 1115 geroofde kinderen is onvoorspelbaar. Misschien worden politici en bestuurders er nog jaren mee om de de oren geslagen, misschien is deze hype een eendagsvlieg. Maar dit getal had nooit op deze manier, zonder enige nuance of context, naar buiten gebracht mogen worden. Dat is het CBS niet aan te rekenen, dat gewoon deed wat het was opgedragen, maar wel de betrokken politici en journalisten.

*Wetenschapsjournalist **Arnout Jaspers** scheidt iedere twee weken feiten van fictie. Steunt u deze onafhankelijke journalistiek? Doneren aan Wynia's Week kan op verschillende manieren. Kijk **HIER**. **Hartelijk dank!***